

bataljong

Sterk beleid
voor jonge inwoners

Visietekst Regie vrije tijd

Sterke lokale vrijetijdschansen
voor kinderen en jongeren

2021

Meer info vind je op:
www.bataljong.be/regievrijetijd

CREDITS

Deze tekst kwam tot stand in samenwerking met de Commissie Regie Vrije Tijd.

Redactie:
Bert Delville

Vormgeving:
Katrien Dellafaille

Meer, beter en breder lokaal beleid voor kinderen en jongeren

Het lokaal bestuur als regisseur van de vrijetijdskansen in de gemeente

Kinderen en jongeren hebben recht op vrije tijd! Die spenderen ze voor een groot deel in de gemeente waar ze wonen. Het lokaal bestuur is dus het aangewezen bestuursniveau om dat recht op vrije tijd te waarborgen. Daarom maak je als lokaal bestuur werk van het regisseren van de vrije tijd in de gemeente. Regisseren gaat verder dan zelf activiteiten organiseren en inzetten op blinde vlekken. Het gaat over het kennen van je doelgroep in al zijn aspecten en het samenwerken met alle actoren binnen de gemeente om kinderen en jongeren zo veel mogelijk kansen te geven op een betekenisvolle vrije tijd.

Hoe zorg je er als lokaal bestuur voor dat alle kinderen en jongeren hun vrije tijd kunnen beleven in de gemeente? Wat houdt regisseren net in? En waarom zou je er voor kiezen om vanuit die regierol te werken? Met deze visietekst krijg je een zicht op hoe Bataljong kijkt naar de regierol van het lokaal bestuur en geven we je een aantal handvatten om mee aan de slag te gaan.

Snel naar...

- [Wat is regie van de vrije tijd?](#)
- [Waarom regisseren?](#)
- [Hoe neem je die regierol op?](#)
- [Lees meer over kind- en jongerenvriendelijk beleid](#)

Wat is regie van de vrije tijd?

WAT

Naast het aanbod dat je als gemeente zelf organiseert, is er voor kinderen en jongeren nog een groot aanbod aan andere vrijetijdskansen in je gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de jeugdbewegingen, het jeugdhuis, het bibliotheekaanbod, ... maar ook speelterreintjes, een braakliggend stuk grond waar veel op gespeeld wordt, ... maken daar deel van uit. Om van de grote diversiteit aan aanbod binnen de gemeente een kwalitatief geheel van vrijetijdskansen te maken is er nood aan visie, afstemming en sturing. Aan regie dus. Zodat je het recht op vrije tijd van alle kinderen en jongeren maximaal kan realiseren.

Overzicht bewaren en samenwerken.

Vanuit een regie-benadering leg je de focus op het behoud van een helikopterzicht over de vrijetijdskansen in de gemeente. Daarbij werk je samen met een netwerk waarin alle partners mee verantwoordelijkheid opnemen voor het ontwikkelen van een goed afgestemd aanbod aan vrijetijdskansen. Binnen dit netwerk werk je daarom aan een gedragen visie, afstemming tussen partners, ondersteuning en sturing.

Voortdurend op zoek zijn naar verbetering.

Regisseren is een proces dat altijd in beweging is. Je zoekt naar waar er nog groeikansen zijn in het aanbod van vrijetijdskansen om beter aansluiting te vinden bij noden van kinderen en jongeren in de gemeente. Je zoekt constant naar nieuwe potentiële partners en zoekt naar nieuwe samenwerkingen. En je stemt je ondersteuningsbeleid hier op af.

Wat betekent dit voor jou als regisseur?

- Je zorgt dat je een goede kennis hebt van de leefwereld(en) van kinderen en jongeren in de gemeente
- Je houdt een helikopterzicht op het aanbod aan vrijetijdskansen in de gemeente.
- Je werkt vanuit een lokaal netwerk en partnerschappen over beleidsdomeinen heen.
- Je geeft bij voorkeur ruimte en ondersteuning aan partners binnen de gemeente om zelf vrijetijdsaanbod op te zetten.
- Je zorgt voor meer en toegankelijker aanbod van vrijetijdskansen op maat van een diversiteit aan kinderen en jongeren.

VRIJE TIJD IN DE GEMEENTE

VRIJETIJDKANSSEN

BOVENLOKAAL
(Vrije tijd stopt niet aan de gemeentegrens.)

VRIJETIJD AANBOD

Parking supermarkt

Winkelcentrum

Speeltuín

Skatepark

De zetels + wifi
in de bibliotheek

Zwembad

Sportclubs

Jeugdhuís

Jeugd welzijnswerk

Academie

Jeugdbeweging

Speelstraten

Café / concertzaal / dancing...

Open jeugdwerk-
initiatievenGEMEENTELIJK
VRIJETIJD AANBOD

Speelplein

Grabbelpas-aanbod

Bibliotheek

Sportpleintjes

Kindervoorstellingen CC

Wat zijn vrijetijdskansen?

Wanneer we vanuit een lokaal bestuur nadenken over vrije tijd in de gemeente zijn de usual suspects meestal de activiteiten, kampjes, ... georganiseerd door de jeugd-, sport-, cultuurdienst. Daarnaast bestaat er echter ook een heel scala aan activiteiten die georganiseerd worden door anderen op het grondgebied van de gemeente. De jeugdverenigingen, het jeugdhuis maar ook commerciële partners (de bioscoop, het fitnesscentrum, ...) of buurtverenigingen en bewoners van de gemeente (bv: speelstraten, buurtfeesten, ...) Deze actoren zijn allemaal actief in de vrije tijd van kinderen en jongeren en vormen dus ook een onderdeel van de kansen die kinderen en jongeren hebben om hun vrije tijd te besteden in de gemeente.

Voor onze visie op de regie van de vrije tijd in de gemeente willen we onze blik nog breder maken en nemen we ook die kansen op vrijetijdsbesteding mee waarvan niemand rechtstreeks de organisator is. Hierdoor brengen we die dingen in beeld waarbij kinderen en jongeren zelf de actor zijn. Op het

pleintje tikkertje spelen, hinkelen op de stoep, naar het speelpleintje gaan, ... Dus ook plekken als het skatepark, het (speel)bos in de gemeente of de parking van de supermarkt waar jongeren na school afspreken, maken deel uit van de vrijetijdskansen in de gemeente.

De verzameling van al deze verschillende kansen voor kinderen en jongeren om hun vrije tijd in de gemeente door te brengen benoemen we als vrijetijdskansen.

Bij het regisseren van dit geheel geven we graag nog mee dat de leefwereld van kinderen en jongeren niet stopt aan de gemeentegrens. Kinderen en jongeren beleven een deel van hun vrije tijd ook in buurgemeenten of zelfs verder weg. En tegelijkertijd komen kinderen en jongeren van buiten de gemeente hun vrije tijd spenderen op het grondgebied van jouw gemeente (bv na schooltijd). Deze brede blik neem je dus best mee wanneer je over de vrije tijd in de gemeente nadenkt.

Waarom regisseren?

WAAROM

Handelen vanuit een kinderrechtenreflex

België ratificeerde het [Kinderrechtenverdrag](#) en gaf zo ook lagere bestuursniveaus beleidsverantwoordelijkheid om de kinderrechten in de praktijk om te zetten. Meer nog, de VN-Habitat conferentie (1996) stelt dat het implementeren van kinderrechten inhoudt dat er gebouwd wordt aan een leefbare en duurzame samenleving. En laat dat net de kerntaak van een lokale overheid zijn.

Als lokaal bestuur ben je het meest nabije bestuur voor kinderen en jongeren en dus de aangewezen overheid om de kinderrechten te verwezenlijken. Een aantal van die rechten hebben rechtstreeks betrekking op de vrije tijd van kinderen en jongeren:

- Recht op ontspanning, rust en vrije tijd (art. 31)
- Recht op vrijheid van vereniging (art. 15)
- Recht op inspraak (art. 12)
- Recht op informatie op maat (art. 17)

Als regisseur heb je de kans om deze kinderrechten te realiseren binnen het volledige aanbod van vrijetijdskansen in de gemeente.

Meer en gedifferentieerd aanbod creëren

Door als regisseur verschillende actoren te betrekken en hen vanuit hun eigenheid mee te laten werken aan de vrijetijdskansen in de gemeente zorg je voor een aanbod dat flexibeler inspeelt op de leefwereld van kinderen en jongeren. Omdat elke organisatie of gemeentelijke dienst vanuit een eigen visie en expertise werkt, creëer je een geheel van vrijetijdskansen dat een groot publiek kan aanspreken. Als regisseur zet je in op het ontsluiten van de expertises van je partners voor het hele netwerk. Door het initiëren van nieuwe samenwerkingen creëer je vernieuwend aanbod en versterk je partners in hun (samen)werking. Partners betrekken in het creëren van vrijetijdskansen in de gemeente zorgt voor:

- Een aanbod dat beter afgestemd is op de noden en interesses van kinderen en jongeren.
- Meer insteken door verschillende organisatoren, ieder met eigen sterkte.
- Expertise van verschillende partners wordt ontsloten voor het hele netwerk.
- Nieuwe samenwerkingen tussen partners en/of het lokale bestuur.
- Je kan flexibeler inspelen op veranderende contexten, nieuwe trends,...
- Meer kansen om te experimenteren en vernieuwend aanbod te creëren.

Werken aan actief burgerschap

Kinderen en jongeren maken gemiddeld één derde van de burgers in je gemeente uit. Ze zijn dus een belangrijk deel van je gemeente en geven er van kindsbeen af mee vorm aan, door de plekken waar ze spelen of aanwezig zijn, door de interacties met anderen, door de engagementen die ze opnemen, ... We benoemen dit meestal als actief burgerschap of 'burgerschap-als-praktijk'.

Ze zijn zich veelal niet bewust van hun burgerschap in die situaties, maar het is er wel. De vrije tijd van kinderen en jongeren is een ideale plaats om hen de kans te geven ook heel bewust te experimenteren met actief burgerschap. Binnen de vrije tijd heb je als lokaal bestuur de kans om:

- de ruimte te voorzien voor kinderen en jongeren om zich te verdiepen in wat hen interesseert,
- kinderen en jongeren kennis te laten maken met andere visies en waardenkaders,
- kansen te creëren om zich te engageren of zelf initiatief te nemen binnen de gemeente.

Kinderen en jongeren kiezen vaak nog voor andere 'uitingsvormen' van burgerschap. Ze doen dat niet altijd via overleg, via de geijkte kanalen. Besteed dus voldoende aandacht aan de signalen die kinderen en jongeren via hun vrije tijd aan het lokaal bestuur geven, ook als die signalen er anders uitzien of minder evidente boodschappen in zich dragen.

Als lokaal bestuur heb je meer vat op lokale vrijetijdskansen

Door in te zetten op een helikopterzicht op de vrijetijdskansen binnen de gemeente in combinatie met een goede kennis van de noden van kinderen en jongeren heb je als lokaal bestuur de tools in handen om mee sturing te geven aan het aanbod van vrijetijdskansen in de gemeente. Vanuit een gedeelde visie op waar je naartoe wilt, kan je gericht inzetten op het ondersteunen van acties, organisaties of specifieke doelgroepen om het vrijetijdsaanbod uit te breiden en blinde vlekken weg te werken.

Zo zit je als lokaal bestuur mee in de cockpit van het lokale vrijetijdsaanbod en geef je het samen met je partners vorm. Door als lokaal bestuur je partners in het netwerk mee verantwoordelijkheid en medezeggenschap te geven over het vormgeven van de vrije tijd voor kinderen en jongeren in de gemeente, erken je hen in hun expertise en kan je hen engageren om vanuit de eigen werking mee te werken aan de gedeelde visie op vrije tijd.

Een kwaliteitsvol aanbod van vrijetijdskansen ontwikkelen

Binnen je stad of gemeente streef je naar een kwalitatief vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren. Dat vrijetijdsaanbod bestaat uit de combinatie van alle vrijetijdskansen in de gemeente. We kijken binnen deze tekst dus niet naar de kwaliteit van afzonderlijke activiteiten of aanbod, maar telkens naar het geheel.

Omdat dit geheel aan vrijetijdskansen vanuit verschillende diensten, organisaties en mensen vertrekt is het verder ontwikkelen van dit aanbod een geïntegreerd verhaal, waarbij je alle partijen betreft.

Een kwaliteitsvol aanbod van vrijetijdskansen in de gemeente

Wanneer is dat aanbod kwalitatief? Wanneer al het aanbod iedereen bereikt? Wanneer er plaats is voor persoonlijke groei? Wanneer alle kinderen en jongeren minstens iets kunnen doen?

Om te kunnen spreken van een kwalitatief aanbod binnen de gemeente ga je dus op zoek naar een aantal indicatoren waaraan je de kwaliteit van je vrijetijdsaanbod kan toetsen. Gebruik de indicatoren ook echt als toetssteen, als reflectie-instrument en niet enkel als rapportage-instrument.

→ HET AANBOD WORDT VORMGEGEVEN VANUIT DE LEEFWERELD VAN KINDEREN EN JONGEREN

Weet je wat er leeft bij kinderen en jongeren in de gemeente? Wat missen ze nog? Welke plekken in de gemeente zijn voor hen belangrijk? Hebben kinderen en jongeren voldoende mogelijkheden om zelf mee vorm te geven aan hun vrije tijd in de gemeente?

→ HET AANBOD IS TOEGANKELIJK VOOR ALLE KINDEREN EN JONGEREN

Je kan je aanbod aan vrijetijdskansen aan de **7 B's** toetsen. Zorgen de vrijetijdskansen in je gemeente dat voor kinderen en jongeren wat zij willen doen Bruikbaar, Beschikbaar, Begrijpbaar, Betaalbaar, Betrouwbaar, Bereikbaar en Bekend is?

→ ER IS GEVARIEERD AANBOD OP MAAT VAN KINDEREN EN JONGEREN

Is er voldoende keuze voor kinderen en jongeren in de gemeente? Is er ruimte voor partners om met nieuw aanbod te experimenteren? Kunnen kinderen en jongeren zelf met ideeën aan de slag?

→ HET AANBOD ZET IN OP MAXIMALE VRIJE KEUZE VAN KINDEREN EN JONGEREN

Hebben kinderen en jongeren de mogelijkheid om zo veel mogelijk zelf te kiezen hoe ze hun vrije tijd invullen? Is het aanbod afgestemd op het ritme waarop zij leven? Krijgen ze alle info op maat om zelf keuzes te kunnen maken? Worden er impliciet bepaalde keuzes verwacht of vereist van groepen kinderen en jongeren? Kunnen ze zich zelfstandig en veilig verplaatsen van en naar activiteiten?

ALLE kinderen en jongeren!

Het klinkt voor iedereen logisch dat alle kinderen en jongeren moeten kunnen genieten van hun vrije tijd. In de praktijk zijn er in een gemeente echter veel verschillende doelgroepen die niet zo makkelijk aansluiting vinden bij de vrijetijdskansen. Het is dan ook de opdracht van het lokaal bestuur om als regisseur een zo volledig mogelijk zicht te hebben op welke kinderen en jongeren in de gemeente aanwezig zijn en waaraan ze nood hebben.

Denk hierbij niet alleen aan praktische noden (voor bv. kinderen en jongeren met een beperking of kinderen en jongeren die het Nederlands nog niet helemaal machtig zijn), maar ook aan pedagogische of sociale noden. Kinderen en jongeren die opgroeien in maatschappelijk kwetsbare situaties of in een moeilijke thuissituatie hebben bijvoorbeeld meer nood aan veilige plekken. Ze hebben dikwijls ook andere verwachtingen van vrijetijdsaanbod omdat ze vanuit hun leefwereld andere zaken belangrijk vinden. Zo hebben ze bijvoorbeeld soms nood aan een plek waar ze naast de ontspanning ook terecht kunnen met vragen over werk of onderwijs. Jonge nieuwkomers zien vanuit hun leefwereld de vrije tijd dan weer als een plek waar ze hun Nederlands kunnen oefenen.

Er zijn ook kinderen en jongeren die niet op je grondgebied gedomicilieerd zijn, maar wel een groot deel van hun (vrije) tijd spenderen in de gemeente, zoals bijvoorbeeld kinderen en jongeren die in je gemeente naar school gaan, of kinderen en jongeren die (tijdelijk) verblijven in een voorziening.

Tegelijkertijd is het belangrijk om te begrijpen dat aandacht hebben voor verschillende doelgroepen niet betekent dat je per se voor elke groep een apart aanbod moet uitwerken. Ga in gesprek met de betrokken doelgroep om samen te bekijken welk aanbod nodig is en/of hoe drempels naar bestaand aanbod weggewerkt kunnen worden.

Door een regierol op te nemen als jeugdconsulent gebruik ik mijn tijd efficiënter. Met samenwerkingen hebben we als gemeente meer kans om echt alle kinderen en jongeren te bereiken.

Annelien Leenders, consulent jeugdwerk en jeugdcultuur, Vrijetijdsdienst - Kontich

Recht op echte vrije tijd

We kunnen vrije tijd vanuit verschillende standpunten benaderen. Maar binnen de visietekst willen we vooral de nadruk leggen op vrije tijd als autonoom vorm te geven tijd. Voor volwassenen is het vanzelfsprekend dat je zelf beslist hoe jij je vrije tijd invult, al zijn daar dikwijls randvoorwaarden of compromissen aan verbonden. Voor kinderen en jongeren is dat minder evident. Ouders of 'pedagogisch verantwoordelijken', zoals animatoren of begeleiders hebben vaak een grote rol in de invulling van de vrije tijd. De tijd die volledig door een kind of jongere zelf kan ingevuld worden is relatief beperkt.

Daarom is het belangrijk om vanuit deze insteek kinderen en jongeren te benaderen als volwaardige actoren binnen de gemeente. Volwaardig actorschap is niet te verwarren met alleenzeggenschap of verantwoordelijkheid. Kinderen en jongeren als volwaardige actoren beschouwen, houdt in dat hun belangen en hun wensen een evenwaardige plaats krijgen in de afwegingen die we maken. De afweging of een vrijetijdsbeleid aansluit bij de eigenheid van een kind of jongere, moet evenveel doorwegen als bv. de bereikbaarheid, de kostprijs of de opvangfunctie van vrijetijdsaanbod.

Kinderen en jongeren moeten de kans en de ruimte krijgen om mee richting te geven aan hoe hun vrije tijd wordt ingevuld en moeten hier mede-eigenaarschap over krijgen. Deelnemen aan bestaand aanbod, kiezen om een dag niet mee op stap te gaan, of toch gewoon het voorstel van mama of papa volgen – allemaal zijn het evenwaardige vormen van actorschap.

Dikwijls worden aan de vrije tijd van kinderen en jongeren bijkomende invulling gegeven. De vrije tijd moet een leerkans bieden, bijdragen aan de ontwikkeling, ... waarmee de vrije tijd als zinvol wordt bekeken. Wanneer we vertrekken vanuit volwaardig actorschap moeten we de beleving van kinderen en jongeren meenemen bij het bepalen van wat betekenisvolle vrije tijd is. Kinderen en jongeren willen soms ook 'niets' kunnen doen en vinden dat op zo'n moment een betekenisvolle activiteit.

In onze visie gaat het om een zoektocht naar een evenwicht, waarbij de betekenisgeving door kinderen en jongeren voorop staat, maar waar in het groter plaatje zeker ook motieven van ouders, jeugdwerkers en overheden een plaats kunnen krijgen.

Hoe neem je die regierol op?

Regisseren vraagt een heel andere invulling van je rol als jeugd- of vrijetijdsambtenaar. Je eerste opdracht is het houden van het helikopterzicht op wat er leeft binnen de vrije tijd van kinderen en jongeren in de gemeente en welke noden er leven. Vanuit die kennis werk je samen met partners aan het bijsturen van het aanbod aan vrijetijdskansen en maak je gericht keuzes rond ondersteunen, ruimte creëren of zelf organiseren.

Om het opnemen van de regierol kwalitatief en duurzaam waar te maken schuiven we vanuit Bataljong vier leidende principes naar voor waar je altijd rekening mee dient te houden. Vanuit deze principes werk je aan concrete stappen om het regisseren van de vrijetijdskansen in de gemeente op te nemen.

Als gemeente bestuur is het niet aan jou om aan het stuur te staan van elk individueel aanbod. Je moet net in het kraaiennest zitten om zo het overzicht te kunnen bewaren en zien waar het gemeentelijk schip naartoe kan varen.

Tine Bergiers, verantwoordelijke beleid, Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw

Leidende principes

1. DENK VANUIT DE LEEFWERELD VAN KINDEREN EN JONGEREN

Het kwam al aan bod bij de criteria van een kwalitatief aanbod van vrijetijdskansen: start vanuit hoe kinderen en jongeren kijken naar vrijetijdskansen in de gemeente. Neem de stem van kinderen en jongeren mee en betrek hen bij het maken van keuzes rond dit aanbod. Dat stopt niet bij het mee mogen organiseren van activiteiten. Betrek hen ook bij het uittekenen van het beleid en maak je partners bewust van het belang van deze keuze. In onze [visietekst de brede jeugdreflex](#) pleiten we voor het binnenbrengen van de kinder- en jongerenreflex in alle beleidsdomeinen. Het spreekt dus voor zich dat het belangrijk is om je partners binnen de gemeente hier ook van te overtuigen.

2. WERK STEEDS VANUIT EVENWAARDIG PARTNERSCHAP

Vanuit het evenwaardig partnerschapsdenken erken je diensten, organisaties, kinderen en jongeren in hun expertise. Je geeft bewust vertrouwen aan partners om mee te werken aan het vrijetijdaanbod binnen de gemeente en voorziet ook kansen voor hen om hierover mee na te denken. Als regisseur stimuleer je expertiseontwikkeling bij partners. Daardoor krijgen ze een duidelijke rol in je netwerk en moet je deze expertise niet allemaal binnen de eigen dienst ontwikkelen. Wanneer binnen je netwerk expertise ontbreekt kan je dan heel gericht gaan inzetten op het zelf ontwikkelen van de expertise of het stimuleren van partners om deze te ontwikkelen. Door de expertise lokaal te spreiden voorkom je dat bij het vertrek van een medewerker veel kennis en ervaring verloren gaat.

3. NEEM DE REGIE OP SAMEN MET JE NETWERK

Bij het voeren van regie over de vrijetijdskansen in de gemeente werk je samen met alle partners in je netwerk. Om te regisseren moeten verschillende rollen worden ingevuld. Deze rollen kunnen niet worden opgenomen door één persoon, en worden dan ook ingevuld door verschillende partners in het netwerk. Het is belangrijk om als lokaal bestuur deze partners te erkennen in de rol die ze opnemen en hen dan ook het mandaat te geven om deze uit te voeren. Rollen kunnen op verschillende momenten door andere partners worden opgenomen.

4. CREËER COMMON GROUND VANUIT DE LOKALE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT EN HET POLITIEK KADER

Als lokaal bestuur, verantwoordelijk voor de regie, werk je steeds binnen het politieke kader en de maatschappelijke context van je stad of gemeente. Dat vraagt duidelijke afstemming en openheid naar je partners toe, maar geeft je tegelijkertijd mandaat en de mogelijkheid om te sturen waar nodig. Daarnaast ben je zo de koppeling tussen de politiek en je partners. Bezorgdheden, nieuwe tendensen, ... die je partners oppikken of aangeven, vinden via jou de weg naar de politiek.

Het politiek kader en de visie van organisaties en verenigingen waar je mee samenwerkt zullen niet altijd gelijk lopen. Dat hoeft geen probleem te zijn, zolang iedereen voldoende common ground kan vinden om samen te werken en zolang je transparant bent over je eigen agenda. Samenwerken kan je ook doen vanuit waar jullie het wel over eens zijn, met respect voor elkanders uiteenlopende visie.

Concrete acties

Starten met regisseren doe je niet van de ene op de andere dag. Het is een proces waar je initieel extra tijd in zal moeten investeren. Je bouwt een basis op en investeert in kennis, het opbouwen van een netwerk en nieuwe manieren van werken. Eens je gestart bent kan je gebruik maken van de expertise en de hulp van je partners en win je deze tijd zeker terug. Je kan klein starten en je netwerk en expertise gaandeweg opbouwen. We stellen hier zes concrete acties voor die je kan uitvoeren om te starten met regisseren.

1. CREËER EEN STERK LOKAAL NETWERK EN PARTNERSCHAPPEN

Een netwerk zorgt dat je als regisseur voeling houdt met wat leeft binnen de stad of gemeente. Een netwerk met een variatie aan contacten geeft je veel extra input. Een sterk netwerk zorgt ervoor dat je als regisseur nieuwe kansen en zelfs nieuw aanbod kan creëren door het leggen van verbindingen tussen deelnemers aan je netwerk. Voor deelnemers in je netwerk is de meerwaarde dat ze zelf kunnen delen in de expertise van anderen, nieuwe contacten leggen en nieuwe kansen zien.

Je partners kunnen zowel diensten binnen het bestuur zijn als verenigingen, organisaties of personen uit de gemeente zoals bijvoorbeeld welzijnsorganisaties, scholen, de bibliotheek, het winkelcentrum, ... Natuurlijk zijn kinderen en jongeren ook een belangrijke partner wanneer je een kwalitatief aanbod wil in de gemeente. Hen mee betrekken bij het uitwerken van het beleid is essentieel. Dat kan via de jeugdraad, maar ga ook op andere momenten op zoek naar kansen om kinderen en jongeren te betrekken. Wanneer je alleen met de jeugdraad samen werkt bestaat de kans dat je niet alle doelgroepen in je gemeente bereikt. Meer inspiratie en concrete tips vind je in de [bouwstenen van beleidsparticipatie](#) die Bataljong ontwikkelde.

Professionele partners kan je op regelmatige basis samenbrengen op basis van de rol die zij spelen in de vrijetijdskansen voor kinderen en jongeren. Als deze partners elkaar regelmatig ontmoeten en werken aan afstemming van het vrijetijdsaanbod in de gemeente, dienen zich vanzelf kansen aan om samen te werken en projecten op te starten. Maak gebruik van netwerken en structuren die al bestaan in je gemeente. Denk bijvoorbeeld aan het LOK (lokaal overleg kinderopvang), het scholenoverleg, het jeugd welzijnsoverleg, het lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie, het lokaal samenwerkingsverband BOA (het decreet buitenschoolse opvang en activiteiten), Huis van het Kind, ...

Zorg voor verbinding en het versterken van je partners door hen te helpen kansen op samenwerking te detecteren en van elkaars expertises en sterktes gebruik te maken. Vanuit de rol van **netwerker** maak je van het netwerk een waardevolle tool voor alle partners.

Door het samenbrengen van deze partners maak je meteen werk van het verzamelen van expertise waar je als jeugd- of vrijetijdsdienst gebruik van kan maken in je rol als regisseur. Versterk je lokaal netwerk via intergemeentelijke contacten door over de gemeentegrenzen heen te kijken.

2. BOUW KENNIS VAN DE DOELGROEP EN DE BESTAANDE VRIJETIJDKANSEN OP

Om je kennis van de leefwereld van kinderen en jongeren uit te breiden kan je inzetten op verschillende insteken. Een grondige analyse, van de data die voorhanden zijn over je doelgroep en het aanbod, zijn een goed startpunt. Vergeet hierbij zeker de expertise van je netwerk niet aan te spreken zo maak je als **onderzoeker** een zo compleet mogelijk overzicht. Voor je partners bevat deze analyse waardevolle informatie en vanuit partnerschapsdenken en openheid binnen je netwerk spreekt het voor zich dat je deze info met je partners deelt.

Zijn de data onvoldoende of voel je de nood om concretere vragen beantwoord te krijgen dan is een belevingsonderzoek een grote meerwaarde. Daarmee investeer je vanuit het lokaal bestuur in het opdoen van expertise over je doelgroep. Maar weet dat zo'n belevingsonderzoek telkens maar een momentopname is en dat je zal moeten blijven investeren in je rol van **expert**.

Zorg zeker voor voldoende kansen om rechtstreeks contact te onderhouden met kinderen en jongeren. Als jeugd- of vrijetijdsdienstmedewerker heb je daar een goede positie voor. Bezoek activiteiten, zowel activiteiten die je eigen dienst organiseert als activiteiten van je partners in het netwerk. Zorg dat je af en toe aanwezig bent op plekken waar kinderen en jongeren samenkomen in de publieke ruimte. Ook de jeugdraad kan een goede plek zijn om met jongeren in gesprek te gaan, maar wees je er van bewust dat die niet noodzakelijk representatief is voor de jongerenpopulatie in je gemeente.

Naast de leefwereld van kinderen en jongeren leren kennen ga je als regisseur op zoek naar een zo volledig mogelijk overzicht van welke mogelijkheden om vrije tijd te beleven er zijn in je gemeente. Deze zoektocht is (gelukkig) nooit af, want er ontstaan dikwijls nieuwe vrijetijdskansen in je gemeente. Dus blijf constant bewust bezig met het detecteren van vrijetijdskansen.

Een netwerk en partners

In de gemeente zijn er veel spelers die in meer of mindere mate invloed hebben op de vrijetijdskansen voor kinderen en jongeren. Je bouwt een netwerk uit waarin je contact hebt met al deze spelers. Niet elk contact moet even nauw zijn, voor sommige contacten in je netwerk is het genoeg dat je elkaar kent, anderen zal je dan weer met meer regelmaat willen betrekken. Diegenen via wie je info verzamelt over de doelgroep en het aanbod in de gemeente. Je voedt je netwerk met relevante info en inspiratie.

- De mensen en organisaties die je nauw betreft en waar je veel mee samenwerkt kan je als partners benoemen.
- Partners zijn die organisaties of personen die zich engageren om nauwer samen te werken en mee te investeren in het regisseren van de vrijetijdskansen in de gemeente.

3. WERK AAN EEN GEDEELDE VISIE OP VRIJETIJDKANSSEN IN DE GEMEENTE

Vanuit je analyse van de lokale context kan je met je partners en netwerk aan de slag om een gedragen visie uit te werken over waar je met de vrijetijdskansen in de gemeente naartoe wilt en wat er nodig is om het recht op vrije tijd van alle kinderen en jongeren in je gemeente maximaal te garanderen. Wanneer je de stem van kinderen en jongeren binnen brengt bij de lokale politiek en hen de kans geeft zichzelf kenbaar te maken doe je dit vanuit de rol van **ambassadeur**. Jij kan op zoek gaan naar de raakpunten tussen de visie vanuit het netwerk en het politieke kader. Als **brugfiguur** kan je de politiek inspireren om keuzes te maken op basis van de input & visie van je netwerk. En inspireer jij je netwerk om mee na te denken over dat politieke kader.

Heb bij het werken aan de visie aandacht voor de belangen van je partners en wees transparant in je eigen belangen als lokaal bestuur. Zorg dat er binnen je netwerk ruimte is om het over zaken niet eens te zijn met respect voor elkaars mening. Vertrekken vanuit de belangen van kinderen en jongeren in de gemeente is de grootste gemeenschappelijke deler voor alle partners in je netwerk. Zorg dat lokale politiek en je netwerkpartners elkaar vooral vinden in gedeelde belangen en dat ze elkaar kunnen inspireren rond waar ze het niet over eens zijn.

Om voldoende draagvlak te creëren en concreet aan de slag te kunnen met je visie, vertaal je deze in een aantal doelstellingen waar iedereen zich in kan vinden.

4. MAAK GERICHTE KEUZES BIJ HET UITBOUWEN EN ONDERSTEUNEN VAN LOKALE VRIJETIJDKANSSEN

Binnen het netwerk zijn er een aantal tools en bijhorende rollen waarmee je de werking van je netwerk kan versterken en indien nodig kan zorgen voor sturing om je doelstellingen te halen.

Met een gedragen visie kan je vanuit je netwerk starten om naar je doelstellingen toe te werken. Zo gaat de netwerker binnen het netwerk op zoek naar partners en samenwerkingen die kunnen helpen. De **inspirator** wijst partners op winst die ze kunnen halen uit samenwerkingen en zorgt voor inspirerende voorbeelden uit andere gemeenten of contexten. Hij of zij inspireert anderen om mee te investeren in het netwerk en verder te kijken dan de winst voor de eigen organisatie door de focus te leggen op de winst voor kinderen en jongeren in de gemeente.

Binnen het netwerk is het belangrijk dat partners hun sterktes kunnen uitspelen, de **ondersteuner** geeft hen daarvoor toegang tot de juiste expertise, helpt hen bij het leggen van de juiste contacten en zoekt naar manieren om hun werking sterker te maken zonder hun eigenheid aan te tasten. Naast deze inhoudelijke ondersteuning kunnen partners elkaar ook logistiek, pedagogisch of financieel ondersteunen.

Als lokale overheid kan je ook extra stimulansen voorzien zodat partners gemotiveerd zijn zich te engageren. Een doordacht subsidiebeleid met de juiste stimulansen geeft je als lokaal bestuur de mogelijkheid om extra in te zetten op doelstellingen die je als netwerk belangrijk acht.

5. OVERWEEG WELK AANBOD JE ALS LOKAAL BESTUUR ZELF ORGANISEERT

Als regisseur zoek je telkens naar welke partners bepaalde taken (mits ondersteuning) op zich kunnen nemen om stappen vooruit te zetten richting je doelstellingen. Wanneer je vaststelt dat partners niet in staat zijn om bepaalde taken op te nemen kan je kiezen om als lokaal bestuur zelf als **organisator** op te treden.

Als je zelf als organisator aan de slag gaat is het belangrijk om regelmatig te evalueren of je als lokaal bestuur nog steeds nodig bent om dit aanbod te blijven organiseren. Misschien is er toch een partner die geïnspireerd werd en zelf een aanbod ontwikkelde, vind je een partner die het aanbod kan overnemen of bestaan er kansen om de werking te verzelfstandigen.

Zorg er altijd voor dat je rol als organisator duidelijk gescheiden blijft van de functie als regisseur.

6. KIES VOOR OPEN EN DUIDELIJKE COMMUNICATIE NAAR JE NETWERK

Binnen het een netwerk is het belangrijk om als lokaal bestuur duidelijk te maken dat je steeds tracht te werken naar de doelstellingen die je als netwerk hebt bepaald. Daarom moeten soms keuzes worden gemaakt die niet alle partners even leuk vinden. Het is dan belangrijk dat je steeds kan duiden waarom deze keuzes gemaakt werden en hoe ze zorgen dat er aan de doelstellingen worden gewerkt.

Zelfs minder populaire keuzes kan je verantwoorden vanuit de samen opgestelde doelstellingen.

Vier beleidsinstrumenten die je rol als regisseur ondersteunen

Bij het regisseren van vrijetijdskansen en het creëren van een kwaliteitsvol aanbod in de gemeente heb je vier belangrijke beleidsinstrumenten ter beschikking:

1. INFRASTRUCTUUR

Met infrastructuur doelen we enerzijds op fysieke elementen in je gemeente. Die kan zo groot zijn als gebouwen, maar ook kleinere elementen, zoals bankjes of de beschikbaarheid van pc's met internet, behoren hiertoe. Anderzijds gaat het bij infrastructuur ook over de verschillende manieren waarop kinderen en jongeren vrije tijd kunnen beleven, bijvoorbeeld:

- In een vereniging (zoals de jeugdbeweging, het jeugdhuis, ...).
- Via de realisatie van een veilige en toegankelijke omgeving.
- Door een kindvriendelijke mobiliteit.
- Door de nodige (steun)maatregelen (voor organisaties of kinderen en jongeren zelf) zodat kinderen en jongeren kunnen deelnemen aan verschillende vormen van vrijetijdsaanbod.

2. KLIMAAT

Infrastructuur alleen is niet voldoende, ook de sfeer en cultuur in een gemeente en haar bestuur is bepalend. Dit is het onderscheid tussen kunnen, mogen en willen deelnemen of participeren. Het begint bij het lokaal bestuur dat de reflex creëert om te luisteren naar kinderen en jongeren over wat hun noden en behoeften zijn op vlak van vrije tijd. Aanbod hoeft niet steeds 'voor' kinderen en jongeren uitgewerkt te worden, maar kan evengoed met en door kinderen en jongeren vorm krijgen. Ruimte en vertrouwen voorzien, vormt mede een klimaat waarin particulieren en jongeren ervaren dat ze zelf vlot dingen kunnen en mogen organiseren. Naast voelen dat ze mee mogen vormgeven en organiseren is het belangrijk dat kinderen en jongeren ook voelen dat ze aanwezig mogen zijn in de gemeente, dat ze de openbare ruimte mogen gebruiken en dat bijvoorbeeld gewoon rondhangen ook mag. Een gemeente die er bijvoorbeeld voor kiest dat spelende kinderen nooit overlast zijn werkt aan een goed klimaat voor kinderen en jongeren in de gemeente.

3. MIDDELEN

Om aanbod te organiseren zijn middelen en investeringen nodig. Soms kunnen die zelf gegenereerd worden, maar voor andere vormen van aanbod is ondersteuning vanuit het lokale bestuur nodig. Daarbij kan het gaan om voorzien van structurele middelen voor organisaties of eenmalige middelen, bijvoorbeeld voor het uitwerken van projecten, het stimuleren van verandering of groei bij organisaties of het doen van investeringen.

- Bij het inzetten van middelen weeg je als regisseur telkens af of ze bijdragen aan het realiseren van de visie op vrije tijd voor kinderen en jongeren in de gemeente en hoe de impact van die middelen een duurzaam effect kan hebben.
- Bij middelen denken we niet alleen aan financiële ondersteuning, maar ook aan het (goedkoop) ter beschikking stellen van materiaal of locaties of het beschikbaar maken van personeelstijd ter ondersteuning.

4. MENSEN

Het werd al duidelijk in wat we eerder aangaven: vrijetijdsbeleid komt tot stand door de interactie tussen actoren: ambtenaren, praktijkwerkers, volwassenen en – uiteraard ook – kinderen en jongeren. Deze actoren zijn zowel het begin als het eindpunt van een vrijetijdsbeleid. Tot slot ligt er een verantwoordelijkheid bij zowat alle ambtenaren en beleidsmakers, namelijk in de invulling van de eigen rol, zoals bijvoorbeeld een mobiliteitsambtenaar die zich bewust is van de impact die zijn of haar beleid heeft op de vrijetijdsbeleving van kinderen en jongeren in de gemeente. Wanneer je als lokaal bestuur investeert in mensen wil dat ook zeggen dat je mee kan investeren in het vergroten van hun expertise. Je kan als lokaal bestuur inzetten op het pedagogisch ondersteunen van je partners zodat zij hun expertise opbouwen en die kunnen inzetten bij het creëren van vrijetijdskansen in de gemeente.

Rollen binnen het regie-netwerk in de gemeente

HOE

Om regie te voeren op de vrijetijdskansen in de gemeente moeten een aantal rollen worden ingevuld. Deze rollen moeten niet allemaal door dezelfde persoon worden ingevuld. Dat is zelfs quasi onmogelijk. Ze kunnen worden opgenomen door partners waarmee je samenwerkt binnen het netwerk of verschillende mensen in het lokale bestuur. We hebben hier een aantal rollen omschreven die wij zien binnen het netwerk, maar er zijn er vast nog meer die je binnen je eigen netwerk kan definiëren.

1. Onderzoeker

De onderzoeker is diegene die op zoek gaat naar een beter inzicht in de leefwereld van kinderen en jongeren en het bestaande aanbod in de gemeente. Hij of zij zoekt nieuwe insteken om naar de doelgroep te kijken of zoekt naar nieuwe doelgroepen die nog niet bereikt en noden die nog niet ingevuld worden. Daarnaast is een onderzoeker steeds op zoek naar bestaand aanbod dat nog niet bekend was bij de gemeente of inspiratie voor nieuw aanbod.

2. Expert

Als expert heb je de kennis in huis om partners te helpen met je inzichten rond een thema. Dat kan gaan over de leefwereld van kinderen en jongeren, het werken met een bepaalde doelgroep (kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie, jonge nieuwkomers, vluchtelingen, ...) of zelfs bepaalde werkvormen, technische kennis, ... Binnen een regienetwerk zijn verschillende experts aanwezig over uiteenlopende zaken. Wanneer je om een goede manier regie voert zorg je dat partners die nood hebben aan expertise vlot gekoppeld worden aan experts ter zake.

3. Ambassadeur

De ambassadeur zorgt dat de stem van kinderen en jongeren wordt meegenomen op het moment dat zij er zelf niet zijn om zich te laten horen. Binnen het netwerk kunnen veel mensen deze rol opnemen, op verschillende momenten. Zo kan de schepen van jeugd deze rol opnemen in het college of op de gemeenteraad. De jeugdamttenaar kan als ambassadeur optreden in verschillende overleggen met collega's van de gemeente. Maar ook jeugdwerkers van een partnerorganisatie kunnen deze rol opnemen wanneer ze bijvoorbeeld een samenwerking opzetten met een cultuurcentrum, een sportvereniging, ...

4. Inspirator

De inspirator zet anderen in het netwerk aan om nieuwe ideeën uit te werken of nieuwe samenwerkingen op te zetten. Als inspirator breng je nieuwe inzichten binnen in het netwerk en durf je zaken in vraag te stellen.

Als lokaal bestuur streef je ernaar om met de som van alle vrijetijdskansen in je gemeente een aanbod te creëren waarin elk kind of jongere zijn gading vindt.

5. Netwerker

Als netwerker ben jij diegene die contacten onderhoudt met de verschillende partners en deelnemers in het netwerk. Je hoort en ziet hen regelmatig en hebt een zicht op hun werking. Als netwerker zie je kansen voor anderen en probeer je hen te helpen om deze aan te grijpen. Je linkt partners zodat ze optimaal kunnen profiteren van elkaars expertises.

6. Brugfiguur

Als brugfiguur maak je de koppeling tussen beleid, de leefwereld van kinderen en jongeren en de visie en realiteit van organisaties en individuen die vrijetijdskansen creëren binnen de gemeente. Je gaat op zoek naar overeenstemming en probeert partijen bij elkaar te brengen rond gemeenschappelijke doelstellingen.

7. Ondersteuner

Deze rol is een waar je vanuit het lokale bestuur zeker mee in aanraking komt. Als ondersteuner heb je de (financiële) middelen om anderen te ondersteunen bij het uitrollen van hun werking. Deze ondersteuning kan financieel zijn, in de vorm van subsidies. Maar kan ook logistiek (door het voorzien van materiaal of locaties) of inhoudelijk (expertise delen, vorming voorzien, ...) zijn. Naast het ondersteunen van partners kan je ook kinderen en jongeren ondersteunen om te kunnen deelnemen aan vrijetijdskansen in de gemeente. Je kan inzetten op toeleiding (vrijetijdsbemiddelaars), bekendmaking (doelgroepgerichte communicatie) of het wegnemen van financiële drempels (de UITpas) om hen extra kansen te geven.

8. Organisator

Als organisator ben jij diegene die zelf vrijetijdskansen organiseert voor kinderen en jongeren. Een onmisbare rol die verschillende partners in het netwerk zullen opnemen. Als lokaal bestuur is de kans groot dat je zelf ook organisator bent van vrijetijdskansen in de gemeente. Het is belangrijk dat je de rol van organisator zo goed mogelijk loskoppelt van de andere rollen die je binnen het netwerk opneemt. Zo zorg je dat je neutraal blijft als partner in het netwerk. Zeker de rol van ondersteuner moet duidelijk gescheiden zijn van de rol van organisator.

Lees meer over kind- en jongerenvriendelijk beleid

Wil je meer details kennen over enkele zaken die we aanhaalden in deze tekst? Dan kunnen we je volgende literatuur aanraden.

De Brede jeugdreflex

- <https://bataljong.be/boost-je-kennis/brede-jeugdreflex/wat-de-brede-jeugdreflex/brede-jeugdreflex>: De brede jeugdreflex is in hoofdzaak een filosofie, ingebed in de manier van denken en handelen van het lokaal bestuur. Beleidsmakers zetten bij alle beslissingen de bril van kinderen en jongeren op en toetsen waar mogelijk de beleidskeuzes af bij hen.

Kinderen en jongeren betrekken bij het beleid

- <https://bataljong.be/boost-je-kennis/beleidsparticipatie-van-kinderen-en-jongeren>: kiezen voor participatief besturen betekent een klimaat scheppen voor participatie die bottom-up ontstaat en zelf eerlijke participatie-initiatieven opzetten. Van de jeugdraad ondersteunen tot belevingsonderzoek opzetten. Het resultaat is een goed beleid voor en op maat van kinderen en jongeren.

Kinderrechtenverdrag en kindvriendelijkheid

- <https://bataljong.be/boost-je-kennis/kindvriendelijke-steden-en-gemeenten>: Hoe maak je kindvriendelijk beleid? Zet kinderrechten centraal.
- <http://kindvriendelijkestedenengemeenten.be/home>: het label Kindvriendelijke Steden en Gemeenten in Vlaanderen belooft steden en gemeenten die aantonen dat ze ambitie hebben om op lange termijn te werken aan de kindvriendelijkheid van hun beleid.
- <https://www.vlaanderen.be/publicaties/inspiratiekader-voor-een-kindvriendelijke-stad-of-gemeente>: inspiratiekader voor een kindvriendelijke stad of gemeente.

Regionaal samenwerken

- <https://bataljong.be/publicatie-grenzen-over>: Door regionaal samenwerken winnen gemeenten aan beleidskracht. Ook voor de vrijetijdskansen in je gemeente is daar veel winst te boeken.